

Előfizetési árak: Helyben és postán küldve: Egy évre 10 ft. Félévre 5 ft. Három hónapra 2 ft 50 kr. Egyes szám 10 kr. Előfizetési pénz s minden közlemény: Főpica Vecsey-ház földszint a szerkesztőséghez bérmentve küldendők. Hirdetési díj: 5 haszabos petit sorért 5 kr.

DEBRECEN.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI HIRLAPOK. Megjelen hetenkint ötször, hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, szombaton.

Nyitlőterem megjelenő közlemény 5 haszabos sora 15 kr. Nagyobb terjedelmű, mint szinte több izbeli hirdetések alku szerint a legolcsóbb árért. Bélyegdíj: Minden beigaltásért külön 30 kr. Előfizethető helyben: Telegráf K. Lajos és Csáthy Károly könyvkereskedésben s a szerkesztőségben. — Egyébütt a postahivatalok utján.

Kossuth Lajos Vidacs Jánoshoz.

1. Via Sotto ripa. Turin, okt. 5. 1869. Kedves Barátom! Kegyeletteljes megilletődéssel olvastam a „M. U.”-ban önnök az 1848—49 ki rokkant honvédek számára építendő menház iránt a honvédygyűlésen tett, s elfogadott gyönyörű indítványát.

Nem restellem önnök bevallani, hogy olvasás közben igen sokszor szemembe. Mert hiába, bár sok, ilyen sok történt az utóbbi évek alatt a hazában, és sok lón elmulasztva, a mi keblemet buval, szomorúsággal, gyakran bosszankodással, indignációval töltötte s tölti el, de semmi sem bántott érzékenyebben, mint az, hogy nemzetünk azok irányában, kik szabadságért vértüket ontották, isten és világ előtt lekötött becsületszavát mai napig sem váltotta be.

Van pénze mindenre, még a honáról muszka-vezetők nyugdíjazására is, de szabadságának bajnok védejt nyomorogni, koldulni hagyja.

A többi, ami történt, vagy mulasztott: hiba, szerencsétlenség; de ez az erkölcsi bűn! szegény! gyalázat! a többit fájlalni lehet, de ezért pirulni kell isten és világ előtt. Ez nem csak hiatalatlanság, hanem rut mocskos-folt a nemzeti becsület paizsán. Minden rokkant honvéd nyomorúsága, egy irtoztató vád, kiállítás istenhez a nemzet ellen, mely előbb-utóbb nehez átok gyanánt szálland vissza a történelem kérelhetlen logikájában a hazára, ha egyes polgárok áldozatkészsége a nemzet bünet a fatum könyvéből ki nem törli; mert fájdalom! amit a dolgok állanak, azt már reményleni sem merem, hogy az országgyűlés maga fogja a nemzet becsület-szavának beváltásával a megengesztelés áldozatát be nyújtani.

Ön indítványa, s indítványának a honvédygyűlés által elfogadása egy nemes kísérlet megengesztelésére.

Engedje meg ön, hogy önnök, s ön által a honvédygyűlés tagjainak lelke mélyéből fakadó köszönetemet jelenthessem ki, kezdeményezsük, mely nem mulékony alamszanszerűt elnyitására, hanem állandó orvoslásra van irányozva, köszönetemet rokkant bajtársaink érdekében, kiknek elhagyatottsága súlyos teher nemzetünk lelkiismeretén, köszönetem magyar nemzeti becsületünk nevében mely mindnyájunknak közös kincse.

Teljesedni fognak-e önnök a honvédygyűlésen nyilvánított reményei? fogja-e s minő mértékben fogja polgártársaink köteleseggérette sikerhez juttatni az ön elnöklés alatt működő derék bizottság erejével törekveiseit? nem tudom: mert fájdalom, a nemzeti jellem sokat változott az utóbbi husz év alatt: sokszor sajtó ki bánatos sohajt keblemből a gondolat, hogy nemzetünk reá nem ismerik.

Hanem azt tudom, hogy vétenék isten, hazám és a becsület ellen, ha nem sietnek önök nemes szándokának valósisáshoz esélytel tehetőségim járulni. Szegény ember vagyok, hogy az vagyok, eddig soha sem fájt, mert leköteleztem sem vagyok senkinek, s ha szük is a falat, mely számomra jutott, de sajádom, s egy angol jóakaróm (Oppenheim)

T Á R C Z A.

Cenci Beatrice.

Rómában a Barberini képtárban Cenci Beatrice-nek egy képe látható. A nép, szájhagyományok után azt állítja, hogy azt Guido Reni festette volna az elítéltek börtönében, de e nézet téves is lehet, amennyiben Guido Reni a szerencsétlen hölgy kimulta után egy évvel költözött Rómába Újabb tapogatózás és észlelés után meglehetősen biztosan állítható immár, hogy ama kép Ubaldino Ubaldini esetje alól került ki, aki Beatrice kivégzésén jelen volt s a képet, emlékezte után tette vászonra. Guido Reni csak később s talán a szerencsétlen nő sorsa iránti kegyelethől e vázlat után hozta létre nagyszerű művét.

Bármikép lett legyen is: e leányfő azzal a fájalmas ábrándozó tekintettel, az ártatlanság és szerencsétlenség ama finom színezetével homlokán és ajkán, a Barberini képtárban egyik legfőbb ékességét képezi. Egy francia író, — neve hamarjában nem jut eszünkbe, — azt mondta egykor Reni e képe fölött, hogy ez maga megérdemli, hogy az ember Rómába utazzék, és mi, részünkről e nézetet teljesen osztjuk. E leányfőnek története, a római nép szerencsétlenségének története. Beatrice atyja a legregibb római patricius családok közé tartozott, melyeknek tagjai, különböző pápák uralkodása alatt a legbefolyásosabb hivatali viselték az udvarnál. E férfinak emléke mégis kitörölhetlenül él a népnek emlékezetében, mint Nerva, kit az emberiség nem feled el soha. Graf Cenci Ferenc — ugymond Gterazzi — egy tükör előttünk mint

regrendeleti szives hagyományra kivételével munkám és fáradságom gyümölcse, nem kegye, nem adománya senkinek. Hanem most bánt, most először bánt, hogy gazdag nem vagyok, most fáj, hogy rokkant honvédek szenvedéseinek enyhítéséhez csak egy kis morzsával járulhatok.

De hát ne vessék meg önök a számított sz. rény adóját. Ezer frankot ajánlok az 1848—49 ki rokkant honvédek menházának megalapításához.

Ezer frank nem nagy összeg, de rögtön egyszerre még sem fizethetem le. Hanem elnyesegetünk itt is, amott is egypár garast mindennapi szükségünk, s arra ezenem kötelezem magamat, hogy f. évi október 1-től számitva évnegyedekenként 250 frankot, tehát egy év alatt négy részletben a kötelezett 1000 frankot lefizetem.

Az első részletet azonnal megküldöm, mielőtt értesít ön, hogy az adakozások elfogadása iránt a bizottmány már intézkedett.

Ha meghalnék, mielőtt kötelezettségem lerónám, biztos lehet ön, hogy szavamát beváltani fiaim becsületbeli kedves köteleseggüknek ismerendik. Ki nem mondhatom, minő vigasztalására szolgálna bánatos lelkeim, ha isten megérem engedné, hogy hazánkifiai önkényt társadalmi uton teljesítenék a hon szabadságának rokkant bajnokai iránt a kötelezést, melyet a nemzet törvényhozásilag teljesíteni elmulasztott.

Pedig vállalt vállhoz vette, mi könnyen tehetnék, csak akarják. Toldja meg mindenki, a kényszeradó minden forintját, melyet az osztrák-magyar birodalomnak fizet, 5 krajczár önkéntes adóval, a magyar szabadság rokkant bajnokainak ellátására, s ön nemes szándoka egy év alatt valósisva lesz.

Öt krajczár önkéntes adó minden forint kényszeradó után egyszer mindenkorra, s a hosszas mulasztás szégyenföljta a nemzeti becsület paizsáról le lesz törölve.

Nem volna annyi önbecszerzet, annyi hazafiság a magyarban? — vagy pártkérdesésvált volna már hazánkban a lekötött nemzeti becsület-szó betartásának kérdése is?

Nem volna többé egyetlen szent érzellem sem, mely nemzetünk megszakított sorait egy erőfeszítésre tömöríthetné? Még a hállás kezelet ösztöne, a nemzeti becsület-szó sugallata sem?

Ne adja isten, hogy így legyen. Munkára lát barátaim, erélyvel és kitartással.

Hiszem, ha mint nemzet, nagyot súlyedünk is, van még sok romlatlan lelkü hazafi, sok derék houleány a hazában. En főképez utóbbiakra épitem reményemet.

A női szív a kegyelet érzelmeinek oltára; öket rendelte a gondviselés a szenvedők vigasztaló angyalává. Szeretem hinni, hogy a magyar nők nem lesnek bütlenek hivatásukhoz, szeretem hinni, hogy lecsült kézzel csatlakozzanak a magyar szabadság vértanúja, a halhatatlan emlékü bajnok Damjanics nemeslelkü özvegyéhez, kinek pártfogását szerencsés tapintattal önök kikérték, s kinek magasztos erényeihez tartozik, hogy lelke örök gyászához a legnemesebb honléd-

nyi érzelmek sugallataiban, és a kifíradhatlan jótékonyágban keressen (isten adja, hogy találjon is) vigasztalást.

Fogadja ön igaz nagyrabecsülésemet és szives baráti üdvözlémetet.

Kossuth Lajos.

A szabad sajtó.

Lapunk ma jelen meg először bélyegtelenül; illő hogy ezen alkalomból megemlékezzünk a szabad sajtóról!

Hála istennek, tul vagyunk már azon időn, midőn bizonyítgatni kellett, hogy a sajtószabadság az alkotmányosságnak, s így az anyagi, mint a szellemi jólétnek egyik legerősebb biztosítéka. A hol a kormány a nyilvánosság folytonos ellenőrzése alatt áll; a hol a jó, becsületes eljárás elismerésben részesül a közvélemény útján, míg ellenben a bűn, sőt a hiba is a közönség előtt álló sajtó hasábjain, napoként, megrovathatják s megtorlatják: igen természetes, hogy ott annál kevesebb féltelépés kerülheti ki a szászszemű ellen őrzés figyelmét és ítéletét.

S ahol a kormányon ülő férfiaknak, az alkotmányos élet folyamán át, mintegy vérekké vált azon törekvés, hogy a rossz elkerültesék, és csakis a jóra fordítsák minden munkásság: egy tekintetű állhatók, hogy ott a kormányzat, a lehetőségű jó.

A hol pedig a kormányzat jó, s a nemzeti közvélemény kielégíti: ott, bármilyen legyen a kormány alakzata, az anyagi és szellemi jólét, a nemzet igényeihez és a nemzetek életére befolyást gyakorló körülményekhez képest, lehetőségű biztosítva van.

E szerint a jó kormányzat egyebek közt, főbb kötelesegei közé tartozik, oda törekedni, hogy a nemzeti közvélemény kifejlődésének tekintetéből, a szabad vitatkozás jogát ne csak ne nyirbálja, hanem tiszteletben s életben tartassák. Az igazság az ellentétek összehangolásából és összeegyeztetéséből fejlődik ki.

Krisztus tanainak nagyszerűsége nem állana 1870. év folytán is oly magasra fejtésében, ha az azokkal ellentétes vélemények fölé szabad vita nem folyt volna századokon keresztül.

Ha Newton elmélete felett nem fejlődött volna ki szabad vita: annak igazságáról nem győződhetett volna annyira meg az emberiség, mint a hogy meg van győződve, — mondja, találósaj Stuart Mill.

Ciceróról a hajdani Róma első szónokáról tudva van, hogy ellenfeleit indokait époló beható tanulmányozás és bírálat alá vette, mint saját okoskodata erejét: s azért emelkedett ki egy fővel magasabbra korának szónokai felett!

Ha tehát a szabad sajtó az alkotmányos s az anyagi és szellemi jólétnek valódi biztosítéka: oda kell a nemzet törekvésének irányulnia, hogy a sajtó bilincselését, legyenek ezek anyagi, vagy a szellemre nehezülők, megszüntessék.

Nálunk, az 1848-iki évben, a nagy átalakulás ellenében visszahatásoktól félelem nyomással, készült szigorú sajtótörvényeken kívül, az önévedelmi harcz lezajlása után bekövetkezett önkényuralomnak azon sajtó intézkedése is fenmaradt a legújabb időkig, miszerint a napi sajtó terményeinek közlése külön nyomásztó adó alá vettetett.

Végre a törvényhozás bölcsesége, a folyó évi januártól fogva, megszüntette e terhet. Ha a hírlapirodalom csak üzemelt volna, akkor is örövendünk kellene ezen bölcs törvénynek; mert az üzleti erdemény egyáltalában nem volt arányban azon sok terheltéssel, mely ezen üzletágat nyomta.

Mivel pedig a napi sajtó a közjó előmozdításának eszköze, a köz jólét körüljárás ellenőre a miveltség és felvilágosodás terjesztője, s a közvélemény kifejlesztő és terjesztő közege: annyival inkább örülünk egy bilincselés szétvetésének, mert a sajtót nyomott adónak elvonásával, fokozott arányban növekszik a sajtó terményeinek szaporodása, a felvilágosodás és köznevelődés iránti érdekltség, annál jobban kifejlik a nemzeti köz-

vélemény, a szabad vitatkozás és szabad gondolkodás lehetőbbé tétele mellett.

A sajtó vezetői nagyobb eredmények kifejtésére törekednek; a közönség oleszobban többet tanulhat, a közélet mozzanatai iránt fogékonyabb lesz, az egyéniség miveltsege, önállósága és függetlensége izmosodik; miáltal ismét a köz szabadság és közjólet fokozkéknt, és pedig óriási mértékben emelkedik; mert az az ország legboldogabb, melynek polgárai a miveltségnek legmagasabb fokán állanak. . . .

A hírlapbelyeg eltörölésével az állam bevételeinek csökkenéséről vélemény is téves. Azon arány, a menyinnel többre rug az időszakai sajtó terménye, mint azelőtt, kiegyenlíti a képzelt hiányt az üzleti jövedelemből és a postai szállítástól bevéendő többlet által; mit ha nem az első, de a legközelebbi néhány évi eredményépen úgy igazolni fog, mintha postadíjak lezártásával kifejtett nagyobb számom által előállított sűrű-garask summája!

Üdvözöljük tehát az év kezdetén, a hírlapbelyeg eltörölés folytán a sajtó szabadabbá tételére irányzott törvényhozási műtetét! Olajtuk, hogy a sajtótörvények szigorának enyhítése, és a hírlapbiztosítók leszállítása következzen; mert a köznevelődés és a közjólet érdeke ezáltal még sokkal nagyobb nyereseménynek néznek elébe. Oláh Károly.

Ujdonságok.

Lapunk megnagyobbított alakban jelen meg mátol fogva. Előre nem hirdettük, mert meg akartuk lepni olvasóinkat. Lehet, hogy alakja tán nem tetszik mindenkinek; azonban azt hisszük, hogy t c olvasóink még általában el fogják ismerni, mikép e változtatást csakis olvasóink érdekében tettük, hogy így a nagyobb tereen több adhasunk, mint igértük.

Előfizetési felhívás!

A t. c. Közönséget felkérjük az előfizetési pénzek mielőbb beküldésére, hogy a nyomtatózó példányok iránt tájékozhatassuk magunkat. Az előfizetési árak a lap éven olvashatók. A postán küldendő előfizetési díjakra nézve legolcsóbb a postai utalvány, mely minden postahivataltól kapható.

Debreczenben 1869-ben reform. született: 738 hu. 843 leány, együtt: 1587. Meghalt férfinekből: 624, nőnekből 665, együtt: 1289. Szaporulás: 208. Házasodott 429. Róm. kath. született 256, megholt 186, szaporúság 70; összes szaporúság 368.

Redi György városunknak volt lakosa. Budán a tébolydában decz. 29-kén meghalt.

A színházi nyugdíj-laptoke javára Horváth Izabella urhölgy Kassáról 5 forint adományozott; mit színházi pénztárnok urnak kézbesítettünk. Fogadják az adományozó szives köszönetünket. Reméljük, hogy helybeli lakostársaink is utanozandják a nemes példát!

A tövész egylet mult évi működéséről, a mirol tövézésből nem emlekezett meg mult évi ismertetésünk, mindamellett is, hogy az egylet (társas életben nagyobb elevenséget ohajtanánk, el kell ismernünk, hogy a lövészben résztvevő tagok legerősebb szórakozottságot találtak, reméljük kell azonban, hogy a folyó év ezen egyletre nézve is oly változtatásokat hozand létre, mikép társalgási és időtöltési tekintetben nagyobb tér nyílik tagok és vendégek számára egyiránt.

A daleylet zászlójára újabbán adakoztak: Fónó Mihály 10 kr., Ammer János, Farkas Károly és Fölki József 20 kr. jával, Lőrincsik László, Nagy András, Hódy Gyula, Mészáros József, Nemes Gábor, Deutsch Gottlieb, Aufhalter Lajos és Glósz Suszanna 30 kr. jával; U. Károly

39 kr. Király Mihály vendéglős 40 kr.; ifj. Horogh Pál és Toronykői Frigyes 50 kr. jával; Ferenczy és Luchs 1 frót; együtt 6 ft. 39 kr. Ed. dígi 6-szes adakozás 252 ft. 19 kr.

Fogadják a tisztelt adományozók a választmány nevében köszönetemet. Debreczen, 1870. jan. 2. Komlóssy Imre delegyleti elnök.

Rokkant honvédek menházára elfogadunk adományokat, s ezenem megkezdjük azt a szerkesztőség részéről 25 forinttal!

Honvédkokkant menházára adakoztak: Gálócsy Gusztáv ur 5 frót, Gálócsy Gusztáv Dobozó Piroksa urhölgy 5 frt; Gálócsy Zoltán 1 frt; Gálócsy Dézsi 1 frt; Gálócsy Árpád 1 frt.

A debreczeni ref. egyházmegyei önköszegről Posta József derecskei lelkész lemondván, a megírult önköszeg illetőleg a debreczeni egyház Némethy Lajos b. ujalján lelkészre adta szavazatát, ki városunk szülötte, s a ref. lelkészi kar egyik kitünő tagja.

A kereskedő ifjak önköszegyelete a mult évben igen szép eredményt fejtett ki azon korlátozottsághoz képest, mely a tagok üzleti elfoglaltságával együtt jár; úgy, hogy egyletök működését, mint a mult év egyik figyelemre méltó jelenségét pótlólag mult év végéről ismeretésünkhoz fel kell jegyeznünk.

Szabó Márton. 1848-ki rendőrkápitányunk temetése ma volt. Távolabbi ismerői is jó emlékezzel voltak multja, és részvételt hozszas betegségére iránt, de sokan későn értesültek haláláról. — Egyzeri, de becsületes férő, s jó hazafi volt. Aldás porain!

Rövid hírek. Krötzer Ágoston tokaji gyógyszerész, ki a híres gillista-csokoládét készíté, tegnapelőtt városunkban gutatús következtében meghalt. Hiult temetés szertettei tegnap haza szálltak. — Egy helybeli polgár (Sipos Bálint) a Nyulás nevű korsma felől jöven hazafele a lófuttatási helyiségét körítő áróka csett, mely vízzel volt tele, s ott csak más találták meghalva. —

A népszámlálás városunkban már ma reggel minden csoportban megkezdett, mit Simonffy Imre, a népszámláló bizottság elnöke táviratlag tudomására is juttatott a kereskedelmi miniszternek.

A négylet pénzeje: 205 alapító tag által összege 9090 ft, ettől 1 évi kamat: 30. 1. 05 kr., továbbá 500 részvényes tag ajánlott összege: 1043 ft, 381 pártoló tag ajánlott összege: 2322 ft 60 kr., és még 7 részvényes tag a hátralevő 5 évről előre tett fizetése 70 ft, így tehát az összes pénzeje részint készpénzben, részint tartozásban: 12,878 ft 25 kr. Ebből befolyt az alapítványokból 2405 ft, kamatokban 237 ft 90 kr., a részvényesektől 982 ft, a pártolókról 2225 ft 60 kr., leteleményi kamatokból 35 ft, összesen 5885 ft 50 kr., mely összegből egyleti szükségletekre és felgyőzésre kiadott 84 ft, s így maradt a pénztárban 5801 ft 50 kr. — A tegnapi gyűlésben elhatározottak, hogy az évben 1500 ft fog segélyezésre fordított, miután a. alapítványok és a pártoló adományai tökéltetténi fognak; ezen segélyezés összeg az alapítványok kamataiból a részvényesek első évi fizetéséből és a pártolók összegéből pótlásképen hozzá adott 130 ftból teik ki.

Leányvásár név alatt ismeretes a szolgáltnál állani kívánó nősöcéledeknek a piaczon cselédváltozások alkalmával, évenként két ízben, u. m. új és pünköszt alkalmával, összegyűlekezett csoportja, mely most is érdekes látványt nyújt már távolból a nézőnek. Százados gyakorlat ez nálunk; hanem dicsékedni való épen van talásk benne. Ohajtdandó volna, ha a cselédfogadásra más mód, vagy legalább más helyiség alkalmaztatna.

Egylet (dét.). A helybeli tornaegylet megszilárdítása és felvirágoztatása érdekében a városon kívül töstület, egylet s egyesekhez pártfogásért fordult, melynek jelenlegi eredménye következők:

A kereskedői testület részéről 6 forintnyi évi segélyezés az egylet fennállásának tartamáig. Az egyház részéről 50 frtnyi állapítvány.

Bernát vagy nem éli tul amaz irtóztos jelenetet és ó abból kettős hasznat hoz; vagy könnyű szerrel megszabadulhat tőle, és kegyelmeiséget hirdetik, vagy ha idegei kibírják is a rázkódást, polgári és erkölcsi halála elkerülendő arra, hogy bírko elköböztesse. Ilyképen osztagiattk azon időben a római főpápok a kegyelmet és bocsánatot.

Vérpadon, mely a virágmezőn (Campo di fiore) emelkedett, egy halovány nő véres teme hevert, s egy élete virágban lévő ifjúnak szétzúzott hullája, egy gyöngye leánykának halottiasan néma társaságban.

Midőn Sándor mester a bakó leányka gyönyörü fejté vaktó fehérgyök nyakától egy kardcsapással elváasztá, fölemelte azt, és közönség elé tartva így szölkent: „Ez az apályikos Cenci Beatrice római szünezne a fejle!” Történetleg be van bizonyítva, hogy többen azok közül, kik Beatrice fejét a vérpadon látták, abban a pillanatban megbölyödtek. Oly irtóztos rázkódást idézett ama jelenet elő.

Az örk város tekintélyes férfiai, bibornokok, mint Masco, Barderini és Storza Ferencz Beatrice az utolsó pillanatban is mindent elkövettek Beatrice és családja megmentése tekintetéből. Követek küldtek a pápához megkegyelmezés végett, de siker nélkül. A követ be sem bocsátottat, mert Kelemen pápa a „jóságos” — aluit.

Az ártatlanság haldozott és az igazság nyugodt lélekkel aludt. Ki ölte meg Cenci Ferenczet? a történetkorában még ki lehetett volna puhatalni; az utókor nem képes erre többé, a csupan Beatrice nevét tisztulhatja meg a szentöl, mely oly sokáig volt, arra ragadva. Az utókor megtette e köteleseget, és Cenci Beatrice, népének emlékeztetésben miniatatlan vérdíjat moralí föl.

Kelemen pápa úgy gondolkozott, hogy

